

**Advies van de Raad van het BIPT
van 9 mei 2022 over
het voorstel van resolutie nr. 2188/001 betreffende de
oprichting van een Belgisch raadgevend comité voor
data-ethiek**

INHOUDSOPGAVE

1. Voorwerp van het advies	3
2. Contextschetsing	4
2.1. Nood aan een ethisch beleidskader	4
2.2. Situatie in andere rechtsgebieden	4
3. Advies van het BIPT	5
3.1. Oprichting raadgevend comité voor data-ethiek	5
3.2. Adviesaanvragen	5
3.3. Samenstelling comité.....	6
4. Conclusie.....	6

1. Voorwerp van het advies

1. Dit advies heeft als voorwerp het voorstel van resolutie nr. 2188/001 betreffende de oprichting van een Belgisch raadgevend comité voor data-ethiek (hierna: "het voorstel van resolutie"), ingediend door de heer Kris Verduyck.
2. Het BIPT verstrekt dit advies naar aanleiding van het verzoek van de Commissie Economie, Consumentenbescherming en Digitale agenda van de Kamer van volksvertegenwoordigers de dato 31 maart 2022. Dit advies wordt dan ook geformuleerd overeenkomstig artikel 14, § 1, 1°, van de wet van 17 januari 2003 met betrekking tot het statuut van de regulator van de Belgische post- en telecommunicatiesector:

"Art. 14. § 1. Onverminderd zijn wettelijke bevoegdheden, heeft het Instituut de volgende taken met betrekking tot elektronische communicatienetwerken en elektronische communicatiediensten [...] :

1° het formuleren van adviezen op eigen initiatief, in de gevallen waarin de wetten en besluiten erin voorzien of op verzoek van de minister of van de Kamer van volksvertegenwoordigers;"

3. Voor deze gelegenheid heeft de Kamercommissie niet alleen het schriftelijke advies gevraagd van het BIPT, maar ook van Prof. Elise Degrave, CRIDS (UNamur), Liga voor Mensenrechten, Staatssecretaris Michel, Nathalie Smuha (KUL), de Gegevensbeschermingsautoriteit, Vlaams Kenniscentrum Data & Maatschappij, AI4Belgium, CCB en Elon Musk.
4. Het voorstel van resolutie beoogt het oprichten van een onafhankelijk raadgevend comité voor data-ethiek met volgende opdrachten:
 - a. advies geven, op eigen initiatief of op vraag van een lid van de federale regering of van het Federaal Parlement, dan wel van een aangewezen federale beleidsondersteunende instantie, over de ethische, juridische, sociale en ecologische vraagstukken die rijzen bij het gebruik van artificiële intelligentie, robotica en aanverwante technologieën;
 - b. het publiek, de federale regering en het Federaal Parlement in te lichten over mogelijke ethische, juridische, sociale en ecologische problemen die rijzen bij het gebruik van artificiële intelligentie, robotica en aanverwante technologieën;
 - c. een documentatie- en informatiecentrum in te richten en bij te houden.

2. Context

2.1. Nood aan een ethisch beleidskader

5. Er is een duidelijke behoefte om een beleidskader te ontwikkelen waarbinnen de belangrijkste ethische kwesties aangepakt kunnen worden die met het gebruik van steeds gesofisticeerdere technologieën zoals artificiële intelligentie (AI) gepaard gaan. Hoewel er vandaag de dag reeds op verschillende niveaus ethische charters bestaan voor de ontwikkeling van AI, gesteund op enkele basisprincipes voor zogenaamde betrouwbare AI¹, vormen deze geen afdwingbare regels en bieden zij dus zeer weinig controle mogelijkheden.
6. Op 21 april 2021 heeft de Europese Commissie een voorstel tot Verordening opgemaakt tot vaststelling van geharmoniseerde regels betreffende de artificiële intelligentie². Dit voorstel focust zich voornamelijk op AI-systemen die een hoog risico in zich dragen op schade voor de gezondheid, veiligheid of de grondrechten van natuurlijke personen. De focus ligt daarbij dus op de technische kant van AI en niet zozeer op de ethische vraagstukken en de evoluties bij de toepassing ervan.
7. Een onafhankelijk raadgevend comité voor data-ethiek zou de Federale Regering, het Federaal Parlement en de federale beleidsondersteunende instanties kunnen adviseren bij het reguleren op nationaal niveau van de non-technische kwesties, door erop te wijzen wanneer bestaande wetgeving moet worden gewijzigd dan wel nieuwe wetgevende initiatieven nodig zijn om in te spelen op nieuwe technologische, juridische, ethische, sociaal-economische of ecologische evoluties inzake AI.

2.2. Situatie in andere rechtsgebieden

8. UNESCO spoort in haar *Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence*³ haar leden aan om zich te buigen over mogelijke mechanismen voor toezicht en evaluatie. Zij haalt hierbij als voorbeeld het oprichten van een ethische commissie aan.
9. De Europese Unie heeft met de *High-Level Expert Group on AI*⁴ haar eigen raadgevend comité inzake ethische kwesties over AI. De aanbevelingen van deze expertengroep hebben namelijk als uitgangspunt gediend voor de beleidsinitiatieven van de Europese Commissie en van tal van lidstaten van de Europese Unie. Deze expertgroep is samengesteld uit deskundigen van de nationale overheden, vertegenwoordigers van belangenorganisaties en/of experts uit het bedrijfsleven⁵.

¹ Deze basisprincipes zijn de volgende: menselijke controle en menselijk toezicht, technische robuustheid en veiligheid, transparantie, non discriminatie, milieu- en maatschappelijk welzijn en verantwoordingsplicht.

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0206>; 21 april 2021.

³ Randnummers 134 en 136; <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381137>; 21 november 2021.

⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/expert-group-ai>.

⁵ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-appoints-expert-group-ai-and-launches-european-ai-alliance>.

10. Ook andere lidstaten van de Europese Unie beginnen alvast in soortgelijke comités te voorzien. Zo bestaat er in Duitsland de *Datenethikkommissior*⁶, dewelke als taak heeft om wetenschappelijke en technische expertise te voorzien bij het ontwikkelen van ethische AI-richtlijnen ter bescherming van het individu, de sociale cohesie en tot garantie en bevordering van de welvaart in het informatietijdperk.
11. In Nederland bundelt dan weer de *Kennisbank AI en Publieke Waarden*⁷ (binnen het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) het wetenschappelijk onderzoek, verschillende onderzoeksrapporten en relevante Kamerstukken over AI en mensenrechten.
12. In Frankrijk heb je het *Comité Consultatif National d’Ethique*⁸ die zich met de ethische vragen over verschillende domeinen heen bezighoudt. Hun rol bestaat erin de besluitvormers en het publieke debat nuttige inzichten te verschaffen in de ethische vraagstukken in verband met de wetenschappelijke vooruitgang op het gebied van gezondheid en samenleving.
13. Zelfs in België kennen we op het niveau van Vlaanderen reeds het *Vlaams Kenniscentrum Data & Maatschappij*⁹, die proactief internationale trends opvolgen inzake de ethische omgang met AI in diverse sectoren en advies formuleren op beleidsvragen en uitdagingen die in Vlaanderen opduiken bij het gebruik van AI.

3. Advies van het BIPT

3.1. Oprichting raadgevend comité voor data-ethiek

14. Met al het voorgaande in het achterhoofd kan men inderdaad niet meer ontkennen dat het nadenken over en behandelen van de ethische vraagstukken rond het gebruik van AI, robotica en aanverwante technologieën steeds belangrijker wordt. In die optiek is het BIPT dan ook voorstander van de oprichting van een onafhankelijk raadgevend comité voor data-ethiek.

3.2. Adviesaanvragen

15. Naast de leden van de federale regering of van het Federaal Parlement, voorziet de resolutie ook in de mogelijkheid dat bepaalde aangewezen federale beleidsondersteunende instanties advies kunnen vragen aan dit nieuwe raadgevend comité voor data-ethiek.
16. Het BIPT benadrukt het belang van het opnemen van de Gegevensbeschermingsautoriteit in de lijst van instanties die advies kan vragen. Daarnaast wordt er ook gedacht aan de volgende federale instanties die eveneens een nuttige rol kunnen vervullen in dergelijk adviesorgaan: het BIPT, de FOD Economie, de FOD Beleid en Ondersteuning, de FOD Buitenlandse Zaken, de FOD Mobiliteit en Vervoer, de FOD Sociale Zekerheid, de FOD Volksgezondheid, de FOD Justitie, Sciensano, het Federaal Agentschap voor geneesmiddelen en gezondheidsproducten, etcetera...

⁶ <https://www.bmi.bund.de/EN/topics/it-internet-policy/data-ethics-commission/data-ethics-commission-node.html>.

⁷ <https://kennisopenbaarbestuur.nl/thema/artifici%C3%ABle-intelligentie-en-publieke-waarden/>.

⁸ <https://www.ccne-ethique.fr/fr/pages/le-fonctionnement>.

⁹ <https://data-en-maatschappij.ai/>.

3.3. Samenstelling comité

17. Wat betreft de samenstelling van het comité, is het BIPT van mening dat er **multidisciplinariteit** dient te zijn. De leden van dergelijke comités komen in het buitenland met name uit verschillende takken van de nationale overheid, de academische wereld, belangenorganisaties en het bedrijfsleven.
18. Het comité moet **operationeel werkbaar** zijn opdat het de opdrachten kan vervullen die vermeld staan in randnummer 4. Een te ruime samenstelling zou deze werkbaarheid in het gedrang brengen en het verantwoordelijkheidsgevoel van de individuele leden afzwakken. In die zin kan men stellen dat AI4Belgium reeds een goed initiatief is om stakeholders rond AI samen te brengen, maar tegelijk te ruim of te diffuus is om de opdrachten te vervullen die men hier voor ogen heeft.
19. Anderzijds is het van belang om een evenwichtige samenstelling binnen het comité te hebben om te vermijden dat bepaalde stakeholders te zwaar zouden doorwegen. De behartiging van het algemeen belang moet centraal staan in de manier waarop de leden worden gekozen die het comité zouden samenstellen.
20. AI4Belgium omhelst binnen haar leden de meest vooraanstaande personen die in België met AI bezig zijn. Het kan dus interessant zijn om in eerste instantie onder deze leden naar (onafhankelijke) experts te zoeken die dit nieuw raadgevend comité zouden kunnen vormen omwille van hun nuttige ervaring inzake de toepassing van AI en de maatschappelijke impact daarvan.
21. Het lijkt het BIPT het meest aangewezen dat dit nieuw raadgevend comité op regelmatige basis (bv. 2 keer per jaar) en op ad hoc basis te laten samenkomen, o.a. wanneer zij een vraag ontvangt voor advies of aanbeveling. Een secretariaat met full-time aangestelden is eveneens noodzakelijk om van dit orgaan een succesverhaal te maken. Daarvoor is het aangewezen dat deze rol door een federale instelling behartigd wordt die hiervoor de capaciteit en know-how heeft.

4. Conclusie

22. Het BIPT steunt de oprichting van een Belgisch multidisciplinair en onafhankelijk raadgevend comité voor data-ethiek.

Axel Desmedt
Lid van de Raad

Bernardo Herman
Lid van de Raad

Luc Vanfleteren
Lid van de Raad

Michel Van Bellinghen
Voorzitter van de Raad